

Comentariul operei Suflete tari scrisa de Camil Petrescu

Cu piesa Suflete tari (1922), Camil Petrescu adauga la creatia sa un tip de intelectual a carui drama se consuma la nivelul propriei subiectivitati. Daca Gelu Ruscanu din Jocul ielelor este un adept al dreptatii absolute, un suferind de trairea ideilor, angajat intr-o actiune justitiara, Andrei Pietraru, eroul din Suflete tari, este atins de himera iubirii absolute. Indiferent ca se consuma in lumea rece si abstracta a ideilor sau in universul incins si tumultuos al pasiunilor, drama este la fel de profunda si la finele ei se consemneaza esecul.

Obisnuit sa-si elaboreze lucrarile in spirit polemic, din nevoia de a corecta erori sau falsuri, Camil Petrescu incearca sa dea prin Suflete tari o replica lui Stendhal, notand: "mi s-a parut ca laborioasa tactica a lui Julien Sorel ca sa seduca pe d-na de la Mole ar putea fi tematic inlocuita cu o erupere psihica atat de clocotitoare, atat de neprevazuta, incat sa izbandeasca, in 40 de minute, acolo unde eroul stendhalian avusese nevoie de luni (si poate ani) de manevre calculate si dibuiri de tot soiul" (Addenda la Falsul tratat). Pentru aceasta a conceput un erou care sa nu fie "un ambitios rece si calculat (...), ci dimpotriva un chinuit al revelatiilor in constiinta" (Addenda la Falsul tratat). Premiera dramei are loc in 1922, iar piesa este publicata in 1925.

Andrei Pietraru, un tanar ca la treizeci de ani, provenit dintr-o familie de tarani, o iubeste pe Ioana, fiica boierului de vita Matei Boiu-Dorcani, conservator in convingeri. Renunta la o logodna in care incerca sa se refugieze si, stapanit de iubire, dintr-un intelectual de perspectiva devine un ratat. Timp de sase ani prefera sa ramana bibliotecar in casa tatalui Ioanei, numai pentru a se afla in preajma acesteia. Prietenul sau Culai incearca sa-l readuca la locurile natale, moment in care Andrei isi propune o solutie extrema de rezolvare a indelungatei sale asteptari, promitand ca se va sinucide daca nu o va cuceri pe Ioana pana la miezul noptii. Intreprinderea are succes, reusind sa invinga orgoliul femeii iubite. Nesuportand dragostea ascunsa, Ioana ii cere sa-i marturiseasca totul tatalui ei. In fata adevarului, Matei iese infrant. Intr-un gest de nemaipomenita duiosie, Andrei o saruta pe Elena, fata din casa, care, vazand ca dragostea ei pentru acesta nu poate fi posibila, se hotaraste sa plece.

Scena este surprinsa de Ioana, care vede acum in Andrei un servitor. Pentru a proba contrariul, acesta incearca sa se sinucida, dar reuseste doar sa se raneasca. Gestul insemna insa sfarsitul iubirii pentru Ioana si reintoarcerea sa la tara, alaturi de Culai si Elena.

Andrei Pietraru, personajul principal al piesei, este un absent din realitate, traind, pana in finalul operei, drama inadecvarii la real, printr-o criza a luciditatii, careia i se substituie o himera abstracta: iubirea absoluta. Lucid este cel care "are o minte clara, patrunzatoare, care este constient de realitate, care intelege si exprima clar lucrurile". Asadar, luciditatea presupune decriptarea realului, asezarea lui in sistem, limpezirea sensului lumii si, astfel, intelegerea mecanismelor sale.

Or, in afara unui atare proces al ratiunii, personajul se instaleaza intr-un univers abstract, in zonele pure care sfideaza absolutul ca teritoriu permis doar transcendentalului. Aceasta situatie este

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

evidenta inca din Prologul dramei, unde Andrei Pietraru asista la jocul propriei imaginatii. El isi construiește și își cultiva o lume paralela, în care se vede pe sine, în ochii celorlalti, așa cum ar dori să fie, nu cum este în realitate. Astfel, pentru Matei este un om "cu un sentiment al onoarei cum putini îl au", iar pentru Ioana "el e un om de carte, un gânditor...", "este un geniu..." De fapt, în ochii Ioanei se află "un biet ratat", pe care îl ignora și-l disprețuiește, tratându-l ca și pe ceilalti angajați din casa Boiu.

Ceea ce va alerta ritmul vietii lui Andrei Pietraru - care de șase ani trăiește în universul său închis, lipsit de evenimente, multumindu-se cu "libertatea" de a se afla în preajma fiintei iubite - este propunerea prietenului său Culai de a se întoarce la existența idilică de la țară. Eroul suferă de "o boală incurabilă", provocată de cea pe care o consideră "un exemplar unic", "o boală a trupului" ce-i dereglează funcțiile normale ale fiintei, așa cum însuși mărturiseste: "Dacă printr-un aparat oarecare mi s-ar domoli zvacnetul arterelor și potoli bataile inimii, totul s-ar limpezi". Maladia care stăpânește personajul și opacizează relația acestuia cu lumea exterioară este, mai degrabă, abstragerea din real și vietuirea în lumea închisă a sinelui ("Am închis totul în mine"), patronată de iubirea absolută, ca perfectiune a existenței, Ioana fiind, în fapt, doar o epifanie a acesteia, demnă de "un print adevărat al sacrificiului și devotamentului", cum se autodefineste eroul. Incitat de Culai, Andrei Pietraru se decide să curme regimul tern al ultimilor șase ani, promitând că se va sinucide dacă nu va reuși să sarute mâna iubitei până la miezul nopții. Hotărârea marchează trecerea de la pasivitate la acțiune sau, într-un plan de profunzime, pasul dinspre imaginar și abstract spre real și concret, într-un proces de cunoaștere.

Actul II al piesei, cel mai încărcat de tensiune și dramatism, scoate la iveală adevăratele dimensiuni ale personalității eroului, capabil de replici și atitudini surprinzătoare. Discuția sa cu Ioana este un joc aspru, o dispută uneori violentă, în care personajele se transformă de mai multe ori în calau și victimă, învingător și învins, rulând un soi de tragi-comedie. În timp ce fiinta iubită îl tratează cu un dispreț superior, cu o ironie distantă și cu amuzament participării la o scenă ridicolă, în Andrei Pietraru se acumulează și crește tensiunea mărturisirii. Asemeni condamnatilor la moarte, eroul fumează o posibilă ultimă țigară, timp în care își deschide sufletul, vorbind despre sacrificiul său, despre suferința de a iubi în tăcere și despre devotamentul cu care s-a ținut mereu în preajma Ioanei.

Cuvintele sale sunt considerate zaharicale" și, în acest moment, "mitul" odată naruit, Andrei da drumul resorturilor interioare încordate la maximum, devenind detasat, stăpân pe joc, agresiv chiar, până la a refuza să mai sarute mâna iubitei. Dar se repliază, imediat ce este acuzat de imitarea gestului făcut de Julien Sorel, luând poza de învins, chiar dacă mărturiseste că nu a citit romanul lui Stendhal, de al cărui spirit, de altfel, se și delimitează, întrebându-se "ce-ar fi simțit autorul în clipa când printr-o strfulgerare ar fi avut, cu o sută de ani înainte, viziunea absolută a clipei de acum", căci, spune el, "eu n-am făcut decât să iubesc". Fluxul de sinceritate nu se oprește aici și Andrei Pietraru revine la poziția de insurgent, demontând existența Ioanei într-un sir de acte și atitudini superficiale, care o fac incapabilă să răspundă la dimensiunea iubirii ce i se oferă. Confruntarea dintre cei doi se încheie cu îmbrățișări și sărutări patimase.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Acum, personajul, narcotizat de implinirea iubirii, pare a se fi vindecat de maladia care atata vreme l-a framantat, izolandu-l in propria-i lume. Doar ca experienta iubirii ca act concret inseamna numai contactul cu realitatea, nu si confirmarea deplina a adevarului despre constructia imaginara apriorica asupra iubirii. Pacatul savarsit, echivalent pentru el cu fericirea, produce dereglari in sistemul valorilor morale. Pe de o parte, Culai il acuza ca necinsteste fata celui care il tine in casa si ii da bani, avertizandu-l ca "in legea urcusului este (...) si soiul coborasului" si ca "nu trebuie sa te catari decat unde poti sta..." Pe de alta parte, Ioana ii solicita imperativ sa-i marturiseasca lui Matei relatia lor, nemaisuportand viata in minciuna.

Vedem aici un Andrei Pietraru in retragere, ezitant, incercand sa amane dezvaluirea adevarului sau propunand calea indirecta a unei scrisori, dar aceste strategii ale lasitatii nu-i reusesc si promite sa-i spuna totul lui Matei.

Comentariul operei *Suflete tari* scrisa de Camil Petrescu

Din punctul de vedere al atitudinii si reactiilor personajului, discutia dintre cei doi are aceeasi configuratie ca in scena din iatacul Ioanei. Sovaielnic si defensiv la inceput, suportand umilintele si dispretul vorbelor lui Matei, Andrei devine agresiv, crud, violent, acuzator: "Batranetea dumitale imi insulta tineretea!".

Sensibil, stiind acum ca Elena l-a iubit in taina in toata perioada cat au stat in casa lui Matei, Andrei o saruta cu inocenta inainte ca aceasta sa plece la tara impreuna cu stapanul ei. Gestul este surprins de Ioana, care il coboara cu brutalitate la rangul de servitor, considerandu-l, fara a asculta vreo explicatie, un arivist care i-a inselat iubirea. Aici se afla punctul terminus al traseului cunoasterii pe care i-a parcurs Andrei Pietraru, de la himera iubirii absolute la constiinta imposibilitatii existentei acesteia in stare pura, in realitate. Gestul sinuciderii este, de fapt, suprimarea iluziei, extirparea cancerului iubirii absolute si reintoarcerea in normalitate, in suvoiul vietii reale. Este un act prin care eroul se recupereaza ca fiinta sociala si paraseste aerul tare al puritatii lumii paralele in care a trait. Constata, acum, ca aceasta apartinea imaginarului si ca, odata cu ea, dispare si Ioana, care i-a dat trup.

Profilul personajului nu se reduce doar la imaginea intelectualului care traieste drama inadecvarii la real, ci se completeaza cu simtul onoarei si sentimentul demnitatii fiintei. Chiar daca, la un moment dat, renunta la duelul cu printul Bazil Serban, Andrei isi va apara totusi onoarea dupa ce afla ca interventia Ioanei n-a fost un semn de ingrijorare pentru soarta sa, ci o incercare de a evita infruntarea intre doi oameni de conditie sociala diferita. Pe de alta parte, nu considera umilitor statutul sau de bibliotecar, care este si o expresie a sacrificiului sau pentru Ioana, si nu este interesat de aspectele materiale ale existentei, de vreme ce rupe logodna cu nepoata lui Sinesti, care avea o zestre considerabila.

Luand in calcul intreaga imagine a personajului, urmarind ruta sa interioara, care descrie linia unei prabusiri din sferile inalte ale esentelor pure in concretul terestru al lumii, credem ca dramaturgul nu s-a gandit sa faca din Andrei Pietraru unul dintre "sufletele tari", aceasta metafora fiind mai

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

potrivita unor personaje ca Ioana si Matei Boiu-Dorcani sau Culai.

Ioana, fata de 29 de ani, este o razvratita, o rebela care prin atitudinea sa iese din sirul fiicelor de mari demnitari care sta in spatele neamului sau, luand-o ca exemplu de viata pe Suzana Boiu, cea care la 1765 alege sa fie sotia unui haiduc, salvandu-l astfel de la spanzuratoare si producand consternare in randul neamului care "a dat tarii logofeti, vornici, spatari, toti boieri veliti". De altminteri, eroina declara ca Suzana Boiu "este idealul meu in trecut... o simt in sangele meu mai mult ca pe oricare dintre stramosi". Fiind o femeie cu sange clocotitor, aplecarea Ioanei spre gesturile spontane, firesti, sincere, de o oarecare primitivitate o fac sa prefere, in locul balurilor, Jocul salbatic al flacailor de la munte". Din refuzul de a accepta o existenta in minciuna vine si tonul categoric cu care il obliga pe Andrei Pietraru sa dezvaluie tatalui legatura dintre ei. In acelasi timp, imaginea eroinei se dezvolta si pe o alta dimensiune, oarecum contrara, aceea a lumii artificiale, percepute prin literatura sau opere de arta, prin fast si mondenitate. Unele reactii ale Ioanei pot parea capricii, dar, dincolo de superioritatea pe care si-o cultiva, ea are constiinta demnitatii nationale si simtul istoriei. Il dispretuieste pe Bazil, cu care refuza sa se casatoreasca, acuzandu-l de superficialitate si de lasitate cand acesta vrea sa plece definitiv la Paris, deoarece, spune ea: "nu simti ca noi am crescut din pamantul acesta?" si "numai aici suntem mari, noi insine". La garantia de neam ales pe care o reprezinta Bazil, eroina ii raspunde tatalui: "A trecut timpul «nobililor», tata. S-au dus. Si eu ii iubesc, dar sunt morti demult. Acum trebuie sa facem altii, pentru vremurile noastre..." Atitudinea fata de Andrei Pietraru este contradictorie: il dispretuieste, il considera "un ratat", il trateaza cu sarcasm si ironie, apoi se lasa coplesita de navala lui afectiva, pentru ca, in final, sa nu se poata ridica la dimensiunea iubirii imaginata de acesta.

Matei Boiu-Dorcani, "un batran de aproape saptezeci de ani", este tipul nobilului conservator, descendent al unei ilustre familii care a dat tarii o serie de importanti demnitari. Marea sa drama este aceea a gandului ca este "ca-patul unui sir fara inceput, deoarece si-a pierdut fiul care ar li putut duce numele si prestigiul neamului mai departe. Avand convingerea ca nobilimea este singura solutie si singurul reper trainic pentru salvarea patriei, se afla intr-o stare de asteptare care ii obtureaza perspectiva asupra istoriei si lumii contemporane. Ferm in crezul sau, respinge propunerea de a fi presedinte al Senatului si deci al Constituintei, care ar urma sa voteze exproprierea si reforma electorala. Aceeasi rigiditate in gandire o manifesta si la dezvaluirea relatiei dintre fiica sa si Andrei Pietraru, in care vede "un student intarziat", "un ticalos", "un vanator de zestre".

Din infruntarea cu realitatea, personajul iese infrant, dar mai ales el, Ioana si Culai pot fi considerati, in aceasta drama, "suflete tari", deoarece au o anume consecventa in atitudine si o anume verticalitate.

Urmarind doua moduri de existenta: cea rupta de realitate, transcendentala, iluzorie, acaparata de himera iubirii absolute, in cazul lui Andrei Pietraru, si cea reala, terestra, concreta, traita de celelalte personaje, Camil Petrescu reuseste sa creeze un remarcabil echilibru, cu scoateri in fata

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

si replieri ale personajelor care au ca efect subteran o anume lipsa de comunicare intre doua lumi.

Fiecare isi intelege si stapaneste propriul univers, pledand pentru adevarul acestuia. De aici si din dorinta de a da expresie trairilor subiective se naste accentul pe schimbul de idei, plasand evenimentele, actiunea propriu-zisa in plan secund. In acelasi sens, drama este construita pe suportul ritmului interior si al intensitatii trairilor. Astfel, actul I are o derulare linistita, care ne pune in contact cu suferinta surda a personajului principal, marcandu-se o precipitare in final, cand Andrei Pietraru decide sa-i sarute mana Ioanei sau sa se sinucida, in caz de nereusita. Actul II accelereaza ritmul pana la paroxism, facandu-ne sa asistam la o adevarata inlestarie a doua forte interioare, la o lupta deschisa pentru triumful asupra celuilalt, trofeul fiind detinut alternativ de unul sau altul dintre combatanti. Actul III descrie rostogolirea spre deznodamant, punctata de relatia lui Andrei Pietraru cu fiecare dintre personaje, pentru ca finalul sa aduca limpezime si seninatate. Replicile sunt formulate fie in maniera laconica, fie dezvoltate in pledoarii care tradeaza pulsul interior.

Paralel cu textul propriu-zis, Camil Petrescu ofera cu generozitate indicatii regizorale care urmeaza un discurs romanesc ce apartine prozatorului. Spatiile sunt descrise cu minutiozitate, urmarindu-se concordanta cu universul interior al personajelor care-l populeaza. Astfel, biblioteca este o incapere mare, un teritoriu inchis, cu ferestre mici, cu "o atmosfera de batranesc", in timp ce iatacul Ioanei are o fereastră mare prin care patrunde lumina lunii, si este prea multa culoare, prea multa risipa de dorinte, prea multa intentie de arta, la gustul estetizant al epocii". Personajele beneficiaza de portrete amanuntite, atat in aspectul lor exterior, cat si in trairea intime. Multe dintre indicatiile care fac referire la atitudini, reactii, comportamente, expresii ale sensibilitatii sunt practic inaplicabile in reprezentarea scenica.

Insertia unui citat din Istoria Manastirilor si Proniilor, referitor la Suzana Boiu, si consemnarea intr-un proces-verbal a duelului dintre Andrei Pietraru si Bazil, fac parte din strategia unei arte a autenticitatii pentru care a pledat Camil Petrescu.

Suflete tari este una dintre piesele de rezistenta in dramaturgia romaneasca, consemnand, prin Andrei Pietraru, un caz aparte de maladie a absolutului, a carei profilaxie este contactul lucid cu realitatea.